

การเข้าถึงสิทธิของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลท่าพล อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์

ธนัชชา บุญพูล*

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง “การเข้าถึงสิทธิของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลท่าพล อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเข้าถึงสิทธิ และปัญหาและอุปสรรคของผู้สูงอายุในการเข้าถึงสิทธิในเขตเทศบาลตำบลท่าพล อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นการศึกษาวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลท่าพล อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เฉพาะผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ จำนวน 310 ราย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ วิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปรด้วยการหาค่า t-test และ F-test/One – way ANOVA เมื่อพบความต่างจะหาความต่างรายคู่ด้วยวิธีทดสอบเชฟเฟ (Scheffe) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ผลการวิเคราะห์ มีดังนี้ ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 60 – 69 ปี มีสถานภาพสมรส มีการศึกษาระดับประถมศึกษา และไม่มีอาชีพ มีรายได้ต่อเดือนไม่เกิน 1,000 บาท จากเบี้ยยังชีพจากราชการ กลุ่มตัวอย่างมีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 3 – 4 คน และอาศัยอยู่กับบุตรมากที่สุด โดยกลุ่มตัวอย่างมีการเข้าถึงสิทธิของผู้สูงอายุในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย และมีปัญหาและอุปสรรคในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง กับการเข้าถึงสิทธิของผู้สูงอายุ และปัญหาและอุปสรรคในการเข้าถึงสิทธิของผู้สูงอายุ พบว่า ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน และจำนวนสมาชิกที่อาศัยในครัวเรือนที่แตกต่างกันมีการเข้าถึงสิทธิของผู้สูงอายุในภาพรวมแตกต่างกัน และอาชีพที่ต่างกันมีปัญหาและอุปสรรคในการเข้าถึงสิทธิของผู้สูงอายุในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะ พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรกำหนดนโยบาย จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี และของบประมาณสนับสนุนสวัสดิการด้านอื่นๆ สำหรับผู้สูงอายุในพื้นที่ โดยการบูรณาการความร่วมมือเกี่ยวกับข้อมูลระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และนำมาตรการขับเคลื่อนระเบียบวาระแห่งชาติ เรื่องผู้สูงอายุ 6S 4C มาเป็นกรอบและแนวทางในการพัฒนางานด้านผู้สูงอายุ นอกจากนั้น บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของหน่วยงาน สิทธิประโยชน์ของผู้สูงอายุตามที่กฎหมายกำหนด และจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจให้แก่ผู้สูงอายุ

คำสำคัญ : การเข้าถึงสิทธิของผู้สูงอายุ, ปัญหาและอุปสรรคของผู้สูงอายุในการเข้าถึงสิทธิ

* นักศึกษาหลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

The Access to the Rights of the Elderly in Tha Phon Subdistrict Municipality, Mueang District, Phetchabun Province

Thanittha Bunpool

Abstract

The study of “The Access to the Rights of the Elderly in Tha Phon Subdistrict Municipality, Mueang District, Phetchabun Province” aimed to study the access of rights, problems, and obstacles in elderly in accessing rights in Tha Phon Subdistrict Municipality, Mueang District, Phetchabun Province. This study is quantitative research, a questionnaire was used as an instrument for data collection of elderly who lived in Tha Phon Subdistrict Municipality, Mueang District, Phetchabun Province, specifically, the elderly who received the elderly subsistence allowance of 310 persons, data was analyzed by using descriptive statistics including frequency, percentage, mean and standard deviation, and inferential statistics, for example, the difference between variables was analyzed by t-test and F-test / One-way ANOVA. When the differences were found and determined by the Scheffe test due to a statistically significant level of 0.05. The analysis is as follows.

The personal information of the sample found that most of the participants were female, age range from 60 to 69 years old, have marital status, primary education, and no occupation. Have a monthly income of not more than 1,000 baht from the subsistence allowance from the government. The sample consisted of three to four family members and lived with the most children. The sample group had the least access to the rights of the elderly and had problems and obstacles in the overall perspective at a high level. The results of comparing the differences between the data of the sample group and the access to rights of the elderly and problems and obstacles to accessing rights of the elderly found that the education level, monthly income, and the number of members family who lives in different households have different overall in access to the rights of the elderly, and different occupations have different problems and obstacles to overall in accessing the rights of the elderly with statistical significance at level 0.05.

Suggestions showed that the local government organization should formulate a policy to formulate an annual action plan and request a budget to support welfare for the elderly that area by integrating information cooperation between relevant agencies and implementing national agenda-driven measures, the story of the elderly 6S 4C as a framework and guideline for the development of the elderly. Moreover, local government personnel should study and understand the authority of the organization, elderly benefits as required by law, and organize activities to build knowledge understanding for the elderly.

Keywords: the access to the rights of the elderly, problems and obstacles to accessing rights of the elderly

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โลกกำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ โดยใน ค.ศ. 2016 มีประชากรโลกจำนวน 7,433 ล้านคน ในจำนวนนี้เป็นประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปประมาณ 929 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 12.5 ของประชากรทั้งหมด (United Nations, 2016) ซึ่งประชากรรวมทุกอายุของโลกเพิ่มช้าลงด้วยอัตราเพิ่มเพียงร้อยละ 1.1 ต่อปี ในขณะที่ประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป กลับเพิ่มขึ้นด้วยอัตราสูงมากถึงร้อยละ 3.1 ต่อปี (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562) ในส่วนของประเทศไทยนั้น พ.ศ. 2559 มีประชากรอาศัยอยู่ทั้งหมดประมาณ 68.9 ล้านคน ในจำนวนนี้เป็นประชากรไทย 65.9 ล้านคน ซึ่งมีผู้สูงอายุที่อายุ 60 ปีขึ้นไปประมาณ 11 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 16.5 ในขณะที่ประชากรรวมของประเทศไทยกำลังเพิ่มด้วยอัตราที่ช้าลงอย่างมาก จนเหลือเพียงร้อยละ 0.4 ต่อปี แต่ประชากรสูงอายุกลับเพิ่มขึ้นด้วยอัตราที่สูงมากถึงร้อยละ 5 ต่อปี และประชากรอายุ 80 ปีขึ้นไปเพิ่มขึ้นด้วยอัตราสูงมากกว่า ร้อยละ 6 ต่อปี ทำให้แต่ละ

ประเทศต้องดำเนินการปรับเปลี่ยนกฎหมายหรือโครงสร้างพื้นฐานให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงในการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2559)

สำหรับประเทศไทย ได้กลายเป็นสังคมสูงอายุมาตั้งแต่ปี 2548 และกำลังจะกลายเป็นสังคมสูงอายุอย่างสมบูรณ์ภายในอีกไม่กี่ปีข้างหน้า จึงได้มีการแก้ไขกฎหมายด้านสวัสดิการผู้สูงอายุ ได้แก่ พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2560 เพื่อให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ หรือประสบปัญหาความทุกข์ยาก ลำบาก ยากจนไม่มีที่อยู่อาศัย หรือไม่สามารถอาศัยอยู่กับครอบครัวได้ ต้องการบริการทางสังคม เพื่อแบ่งเบาภาระของครอบครัวที่มีรายได้น้อยหรือยากจน และเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าวอันเกี่ยวกับผู้สูงอายุให้สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขเหมาะสม และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น จากการที่ประเทศไทยให้ความสำคัญกับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตและการ

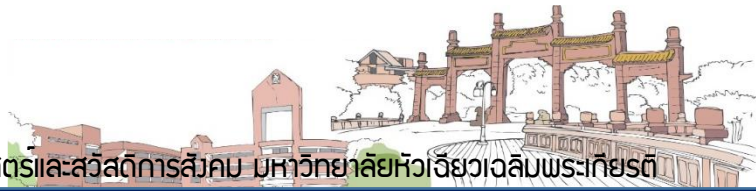
แก้ไขปัญหามือสูงอายุ จึงได้มีการออกกฎหมายระเบียบ และแผนงานต่างๆ ขึ้นอย่างหลากหลายเพื่อดูแลส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ เช่น

- 1) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560
- 2) ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580)
- 3) แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 – 2564
- 4) ยุทธศาสตร์กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พ.ศ. 2560 – 2564
- 5) พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 และแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 3 พ.ศ. 2560 และ
- 6) แผนกลยุทธ์กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พ.ศ. 2560 - 2564) เป็นต้น

ในขณะที่ปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ โดยอาศัยพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 ซึ่งเทศบาลตำบลท่าพลได้มีการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ โดยอาศัยพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 ที่กำหนดให้เทศบาลมีอำนาจหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติเพื่อส่งเสริมการพัฒนาศรีเด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และคนพิการ และตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 กำหนดอำนาจหน้าที่ของเทศบาลไว้หลายประการ ซึ่งหนึ่งในนั้นคือการส่งเสริมการพัฒนาศรีเด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ โดยจะต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน โดยใช้วิธีการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีและให้คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน

จากการประมวลภาพรวมเกี่ยวกับการบริการสวัสดิการสังคมที่องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นจัดให้แก่ผู้สูงอายุ ตามบทบาทหน้าที่ในการ

ดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการสังคมให้แก่ผู้สูงอายุในชุมชน พบว่า ผู้สูงอายุบางส่วนไม่สามารถเข้าถึงสิทธิสวัสดิการผู้สูงอายุได้ ไม่ว่าจะเป็นเงินสงเคราะห์ เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ การดูแลด้านสุขภาพ และการรักษาพยาบาล การให้ความมั่นคงทางด้านสังคม รวมถึงด้านสิทธิต่างๆที่ผู้สูงอายุพึงมีพึงได้ และยังมีข้อจำกัดและปัญหาหลายประการ ทำให้การดำเนินงานไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการ และไม่สามารถแก้ไขปัญหาของผู้สูงอายุในชุมชนได้อย่างครบถ้วนและทั่วถึง (สุดารัตน์ สุดสมบูรณ์, 2559) ซึ่งการเข้าถึงสิทธิสวัสดิการผู้สูงอายุยังเป็นประเด็นที่ท้าทายของการจัดสวัสดิการสังคมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเทศบาลตำบลท่าพล อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ มีประชากรที่มีอายุ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปร้อยละ 28.17 จากประชากรทั้งหมด ซึ่งเทศบาลตำบลท่าพลได้ดำเนินงานด้านการจัดสวัสดิการสังคม ได้แก่ เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ การฝึกอาชีพ การอบรมให้ความรู้ด้านสวัสดิการสังคม การส่งเสริมสุขภาพที่หลากหลายและเหมาะสมกับวัย เป็นต้น (สำนักทะเบียนเทศบาลตำบลท่าพล, 2563) แต่ผู้สูงอายุบางส่วนก็ยังเข้าไม่ถึงสิทธิการให้บริการสวัสดิการสังคมของเทศบาลตำบลท่าพล ทั้งนี้เนื่องจากไม่ทราบว่าตนเองมีสิทธิหรือปัญหาด้านสุขภาพร่างกายไม่เอื้ออำนวย ทำให้ผู้สูงอายุไม่สามารถเข้าถึงสิทธิดังกล่าวได้ ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจในประเด็นของการเข้าถึงสิทธิของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลท่าพล อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อนำผลจากการศึกษาไปวางแผน โครงการหรือเสนอนโยบายให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อการจัดบริการ

สวัสดิการสังคมให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงสิทธิได้อย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุ และบริบทชุมชนเพื่อให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการเข้าถึงสิทธิของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลท่าพล อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของผู้สูงอายุในการเข้าถึงสิทธิในเขตเทศบาลตำบลท่าพล อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ครอบคลุมเรื่องการเข้าถึงสิทธิของผู้สูงอายุ ตามมาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2560
2. ขอบเขตด้านพื้นที่ ได้แก่ เขตเทศบาลตำบลท่าพล อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมด 12 ชุมชน
3. ขอบเขตด้านประชากร ได้แก่ ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลท่าพล อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เฉพาะผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ จำนวน 1,556 คน

ทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุและสิทธิของผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุ คือ บุคคลที่มีอายุ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป (พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546) ซึ่งเป็น

วัยที่ร่างกายและจิตใจมีการเสื่อมถอยในทุกๆ ด้าน (United Nations, 1995) ทั้งด้านร่างกาย ด้านจิตใจ และด้านสังคม เป็นต้น (อารีย์ เสนาชัย, 2559) ซึ่งมีผลต่อความต้องการที่เพิ่มมากขึ้น การจัดสวัสดิการให้ตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุจะต้องเข้าใจการเปลี่ยนแปลงของผู้สูงอายุและจัดสวัสดิการตามความเหมาะสมของผู้สูงอายุแต่ละคน ดังนั้น การให้ผู้สูงอายุเข้าถึงสวัสดิการหรือเข้าร่วมกิจกรรม จึงต้องคำนึงถึงความต้องการ ศักยภาพ และปัญหา เพื่อให้ผู้สูงอายุทุกคนสามารถเข้าถึงได้ โดยไม่แบ่งแยกการศึกษา ศาสนา หรือเพศ เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถใช้ชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุข

แนวคิดการเข้าถึงบริการ

การเข้าถึงบริการ หมายถึง หนทาง วิธีการ ความสามารถในการเข้าใช้บริการต่างๆ หรืออีกนัยยะหนึ่ง คือ ความเพียงพอของการบริการ (Machanic,1972 อ้างถึงใน สมคิด สีสวัสดิ์, 2546) ซึ่งสามารถประเมินการเข้าถึงบริการได้จาก 5 มิติ คือ ความพร้อมในการให้บริการ (Availability) การเข้าถึงแหล่งบริการ (Accessibility) ความเพียงพอ (Adequacy) ความสามารถของผู้ใช้บริการในการจ่ายค่าบริการ (Fordability) และการยอมรับ (Acceptability) (Penchansky and Thomas, 1981 อ้างถึงใน อุบลพันธ์ วัฒนา, 2547)

นโยบาย แผน ยุทธศาสตร์ ที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ

พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546, แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2553 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2560 (ราชกิจจานุเบกษา,2546; ราชกิจจานุเบกษา,2553; ราชกิจจานุเบกษา

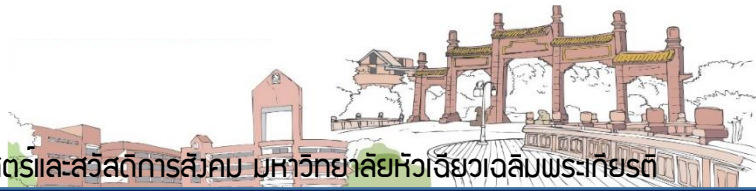

,2560) ได้กำหนดเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ของ ผู้สูงอายุไว้ใน มาตรา 11 ที่ระบุว่าผู้สูงอายุ มีสิทธิ ได้รับการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ 13 ด้าน ได้แก่ 1) การบริการทางการแพทย์และการสาธารณสุข 2) การศึกษา การศาสนาและข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต 3) การประกอบอาชีพหรือฝึกอาชีพที่เหมาะสม 4) การพัฒนาตนเอง และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม การรวมกลุ่มในลักษณะเครือข่ายหรือชุมชน 5) การอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยโดยตรงแก่ผู้สูงอายุในอาคารสถานที่ยานพาหนะหรือการบริการสาธารณะอื่น 6) การช่วยเหลือด้านค่าโดยสารยานพาหนะตามความเหมาะสม 7) การยกเว้นค่าเข้าชมสถานที่ของรัฐ 8) การช่วยเหลือผู้สูงอายุซึ่งได้รับอันตรายจากการถูกทารุณกรรมหรือถูกแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมายหรือถูกทอดทิ้ง 9) การให้คำแนะนำปรึกษา ดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้องในทางคดีหรือในทางการแก้ไขปัญหาคอขวด 10) การจัดที่พักอาศัยอาหารและเครื่องนุ่งห่มให้ตามความจำเป็นอย่างทั่วถึง 11) การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพเป็นรายเดือนอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม 12) การสงเคราะห์ในการจัดการศพตามประเพณี และ 13) การอื่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด นอกจากนี้ รัฐบาลยังให้ความสำคัญกับการส่งเสริมและสนับสนุนสวัสดิการผู้สูงอายุ โดยการกำหนดมาตรการขับเคลื่อนระเบียบวาระแห่งชาติ เรื่องสังคมผู้สูงอายุ 6 Sustainable 4 Change (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2562) เป็นกรอบในการทำงานเพื่อเป็นการเตรียม

ความพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ และรองรับปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุ

บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการจัดสวัสดิการสังคมให้กับประชาชนในท้องถิ่น เนื่องจากได้รับการถ่ายโอนภารกิจเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการสังคมและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็ก สตรี ผู้สูงอายุและผู้ด้อยโอกาส ซึ่งพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการสังคมสงเคราะห์และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส ซึ่งปัจจุบันส่วนท้องถิ่นได้ดำเนินการจัดสวัสดิการสังคมให้กับกลุ่มเป้าหมายโดยเฉพาะผู้สูงอายุ ทั้งในด้านของการแพทย์และสาธารณสุข การศึกษาทั้งในและนอกระบบ การศาสนา และข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ รวมทั้งการประกอบอาชีพและการฝึกอาชีพที่เหมาะสม การพัฒนาตนเอง การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม รวมถึงการรวมกลุ่มเครือข่ายหรือชุมชน หรือการอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้สูงอายุในด้านต่างๆ และการช่วยเหลือในกรณีที่ประสบปัญหาทางสังคม รวมถึงการสนับสนุนและส่งเสริมให้สามารถเข้าถึงสิทธิที่ควรจะได้รับตามที่กฎหมายกำหนด เป็นต้น

ข้อมูลทั่วไปของเทศบาลตำบลท่าพล อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์

ตำบลท่าพล ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของอำเภอเมืองเพชรบูรณ์ อยู่ห่างจากตัวอำเภอประมาณ 17 กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งหมด 5.93 ตารางกิโลเมตร สภาพภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่มและที่ราบเชิงภูเขา มีเทือกเขาเพชรบูรณ์ (เขาค้อ) ทอดเป็นแนวยาวอยู่ทางทิศตะวันตก และมีแม่น้ำป่าสักไหลผ่านทางด้านทิศตะวันออก ประกอบด้วย 8 หมู่บ้าน มีประชากรทั้งสิ้น จำนวน 7,637 คน (สำนักทะเบียนเทศบาลตำบลท่าพล, 2563) แรงงานของส่วนใหญ่เป็นด้านการเกษตร ประมาณร้อยละ 60 ของจำนวนประชากร และมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดเพชรบูรณ์ เนื่องจากเป็นเส้นทางผ่านไปอำเภอหล่มสัก และอำเภอเขาค้อ ประชาชนและนักท่องเที่ยวสามารถแวะพักรับประทานอาหารหรือซื้อของฝาก เช่น มะขามหวาน ก่อนเดินทางไปท่องเที่ยวยังอำเภออื่น (งานวิเคราะห์นโยบายและแผน เทศบาลตำบลท่าพล, 2560)

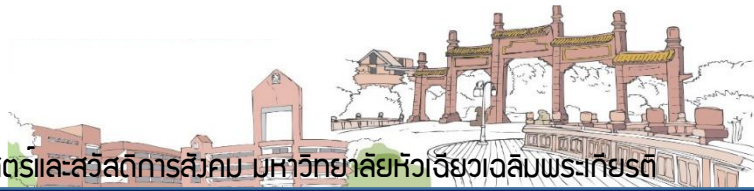
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนวรรณกรรมของนักวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงสิทธิของผู้สูงอายุ พบว่าผู้สูงอายุมีการเข้าถึงสิทธิแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย คือ 1) ปัจจัยในระดับบุคคล 2) ปัจจัยจากองค์กร 3) ปัจจัยโครงสร้างทางสังคมที่ผู้สูงอายุมีปฏิสัมพันธ์ 4) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ และ 5) ปัจจัยทางสังคมจิตวิทยา ซึ่งการให้บริการของหน่วยงานภาครัฐจะต้องทั่วถึงเสมอภาคและเท่าเทียม ในส่วนของปัญหาการเข้าไม่ถึงสิทธิของผู้สูงอายุ พบว่า

ผู้สูงอายุจะมีปัญหาและอุปสรรคในการเข้าถึงสิทธิหลักๆ 5 ด้าน คือ 1) ด้านการรับรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสาร 2) ด้านครอบครัว/ผู้ดูแล 3) ด้านเศรษฐกิจ 4) ด้านสุขภาพ และ 5) ด้านองค์กร/หน่วยงานภาครัฐ จะเห็นได้ว่าการเข้าถึงและปัญหาอุปสรรคในการเข้าถึงสิทธินั้นมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ และส่งผลกระทบต่อกัน ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีบทบาทสำคัญในการจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุ จึงต้องให้ความสำคัญกับสภาพปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุในพื้นที่ และการคำนึงถึงการระดมทรัพยากรต่างๆ เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงสิทธิประโยชน์ตามที่กฎหมายกำหนดได้

วิธีการในการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลท่าพล อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เฉพาะผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ จำนวน 310 ราย โดยมีการทดสอบหาความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม พบว่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) มีค่ามากกว่า 0.5 ในทุกข้อคำถาม จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดสอบความได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบัค (Cronbach's Alpha) เท่ากับ 0.805 ซึ่งแสดงว่าแบบทดสอบมีความเชื่อมั่นที่จะสามารถนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ได้

ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บแบบสอบถามโดยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 310 ชุด ซึ่งได้แบบตอบรับคืน คิดเป็นร้อยละ 100 และนำข้อมูลมาประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ วิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปรด้วยการหาค่า t-test และ F-test/One – way ANOVA เมื่อพบความต่างจะหาความต่างรายคู่ด้วยวิธีทดสอบเชฟเฟ (Scheffe) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ผลการวิจัย

ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 60 – 69 ปี มีสถานภาพสมรส มีการศึกษาระดับประถมศึกษา และไม่มีอาชีพ มีรายได้ต่อเดือนไม่เกิน 1,000 บาท จากเบี้ยยังชีพจากทางราชการ มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 3 – 4 คน และอาศัยอยู่กับบุตรมากที่สุด

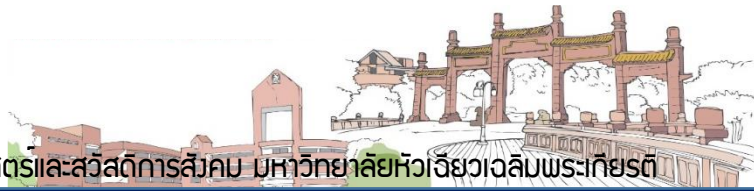
ข้อมูลเกี่ยวกับการเข้าถึงสิทธิของผู้สูงอายุ

กลุ่มตัวอย่างมีการเข้าถึงสิทธิการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพเป็นรายเดือนอย่างทั่วถึงและเป็นธรรมมากที่สุด รองลงมาได้มีการเข้าถึงสิทธิการบริการทางการแพทย์และการสาธารณสุข และมีการเข้าถึงสิทธิการยกเว้นค่าเช่าชมสถานที่ของรัฐน้อยที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องการเข้าถึงและความพึงพอใจต่อบริการตามสิทธิผู้สูงอายุ ตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 และแก้ไข

เพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553 ของ (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2559) ที่ศึกษาการใช้บริการตามสิทธิต่างๆ ความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อบริการตามสิทธิฯ ปัญหาและอุปสรรคในการใช้บริการ และความคิดเห็นของผู้สูงอายุต่อการพัฒนาบริการตามสิทธิฯ ที่กำหนดไว้ตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุฯ พบว่าผู้สูงอายุใช้สิทธิรับเบี้ยยังชีพเป็นรายเดือนสูงกว่าประเด็นอื่น ๆ เมื่อพิจารณารายละเอียดการเข้าถึงสิทธิของผู้สูงอายุแต่ละด้าน พบว่า การเข้าถึงสิทธิของผู้สูงอายุ สามารถแบ่งออกเป็น 4 กลุ่มใหญ่ ดังนี้

1. สิทธิที่กลุ่มตัวอย่างเข้าถึงได้ในระดับมากที่สุด คือ สิทธิการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพเป็นรายเดือนอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม พบว่า กลุ่มตัวอย่างได้รับเบี้ยยังชีพเป็นรายเดือนสำหรับผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่องมากที่สุด ซึ่งการที่กลุ่มตัวอย่างเข้าถึงสิทธิการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพเป็นรายเดือนอย่างทั่วถึงและเป็นธรรมนั้น สอดคล้องกับ แผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ที่ได้กำหนดภารกิจการถ่ายโอนให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งการสงเคราะห์ผู้สูงอายุเป็นภารกิจหน้าที่หนึ่งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดบริหารสาธารณะเพื่อประชาชนซึ่งกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542

2. สิทธิที่กลุ่มตัวอย่างเข้าถึงได้ในระดับมาก คือ สิทธิการบริการทางการแพทย์และการสาธารณสุข พบว่า กลุ่มตัวอย่างได้รับการประชาสัมพันธ์ให้ทราบถึงการให้บริการทางการแพทย์ (บริการด้านสุขภาพ) ช่องทางพิเศษหรือทางลัดเฉพาะสำหรับผู้สูงอายุมากที่สุด ซึ่งสอดคล้อง

กับที่กฎหมายกำหนดสิทธิของผู้สูงอายุไว้ในมาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2560 ที่ระบุว่า ผู้สูงอายุ มีสิทธิได้รับการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ ซึ่งหนึ่งในนั้นคือ การบริการทางการแพทย์และการสาธารณสุข โดยผู้สูงอายุได้รับการจัดช่องทางพิเศษเฉพาะ โดยให้ความสะดวกและรวดเร็วแก่ผู้สูงอายุเป็นกรณีพิเศษ และการจัดให้มีการบริการคลินิกสำหรับผู้สูงอายุ

3. สิทธิที่กลุ่มตัวอย่างเข้าถึงได้ในระดับน้อย มีทั้งหมด 7 ด้าน ซึ่งมีประเด็นการเข้าถึงสิทธิที่น่าสนใจ ดังนี้

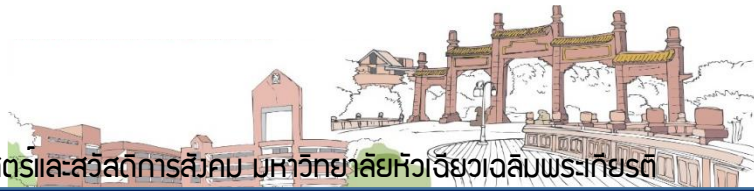
สิทธิการอำนวยความสะดวก และความปลอดภัยให้แก่ผู้สูงอายุในอาคารสถานที่ยานพาหนะ หรือการบริการสาธารณะอื่น พบว่า กลุ่มตัวอย่างได้รับการประชาสัมพันธ์ให้ทราบถึงการอำนวยความสะดวก และความปลอดภัยให้แก่ผู้สูงอายุในอาคารสถานที่ยานพาหนะหรือการบริการสาธารณะอื่น มากที่สุด และได้รับการจัดยานพาหนะอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ เช่น ที่นั่งสำหรับผู้สูงอายุ สิทธิให้ขึ้นเครื่องบินเป็นลำดับแรกน้อยที่สุด ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุที่อยู่ภายในชุมชน ไม่ค่อยได้เดินทางไปพื้นที่อื่น และจังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นจังหวัดที่เคยมีสนามบินเปิดให้บริการ แต่ปัจจุบันปิดให้บริการ จึงอาจทำให้กลุ่มตัวอย่างสามารถเข้าถึงสวัสดิการในด้านนี้ได้น้อย

สิทธิการประกอบอาชีพหรือฝึกอาชีพที่เหมาะสม พบว่า กลุ่มตัวอย่างได้รับการประชาสัมพันธ์ให้ทราบถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการประกอบอาชีพหรือฝึกอาชีพสำหรับผู้สูงอายุ มาก

ที่สุด และได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ในการประสานให้สามารถเข้าทำงานในหน่วยงานของรัฐ/สถานประกอบการน้อยที่สุด ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้สูงอายุ ซึ่งไม่ช่วยแรงงานที่หน่วยงาน หรือสถานประกอบการส่วนใหญ่ต้องการจ้างมาเป็นแรงงาน ประกอบกับผู้สูงอายุมีข้อจำกัดในด้านสุขภาพทั้งจากความเสี่ยงของร่างกาย ทำให้อาชีพที่สามารถประกอบหรือฝึกได้มีจำกัด

4. สิทธิที่กลุ่มตัวอย่างเข้าถึงได้ในระดับน้อยที่สุด ได้แก่ สิทธิการอื่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด สิทธิการประกอบอาชีพหรือฝึกอาชีพที่เหมาะสม สิทธิการช่วยเหลือด้านค่าโดยสารยานพาหนะตามความเหมาะสม และสิทธิการยกเว้นค่าเข้าชมสถานที่ของรัฐ ซึ่งมีประเด็นการเข้าถึงสิทธิที่น่าสนใจ ดังนี้

สิทธิการช่วยเหลือด้านค่าโดยสารยานพาหนะตามความเหมาะสม พบว่า กลุ่มตัวอย่างได้รับการประชาสัมพันธ์ให้ทราบถึงการลดหย่อนค่าโดยสารยานพาหนะสาธารณะ ได้แก่ รถโดยสาร เรือ รถไฟ เครื่องบิน BTS และ MRT มากที่สุด และได้ใช้สิทธิลดหย่อนค่าโดยสารยานพาหนะสาธารณะ ได้แก่ รถโดยสาร เรือ รถไฟ เครื่องบิน BTS และ MRT น้อยที่สุด ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากบริการของรัฐสามารถครอบคลุมได้ เฉพาะผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานครหรือเมืองใหญ่ เช่น การลดค่าโดยสาร รถไฟฟ้า รถไฟฟ้าใต้ดิน แต่ผู้สูงอายุในจังหวัดที่อยู่ห่างไกลจากเมือง ห่างไกลความเจริญ ไม่สามารถที่จะเข้าถึงบริการที่รัฐจัดให้ได้อย่างเต็มที่

(ศศิพัฒน์ ยอดเพชร และวรรณลักษณ์ เมียนเกิด, 2551)

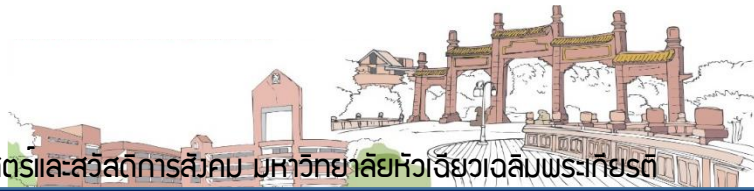
สิทธิการยกเว้นค่าเข้าชมสถานที่ของรัฐ พบว่า กลุ่มตัวอย่างได้รับการประชาสัมพันธ์ให้ทราบถึงการยกเว้นค่าเข้าชมสถานที่ของรัฐสำหรับผู้สูงอายุ เช่น พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ อุทยานแห่งชาติ อุทยานประวัติศาสตร์ สวนสัตว์ สถานที่ท่องเที่ยวขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ และองค์การสวนพฤกษศาสตร์มากที่สุด และได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ในการยกเว้นค่าเข้าชมสถานที่ของรัฐสำหรับผู้สูงอายุน้อยที่สุด ทั้งนี้ อาจเนื่องจากตำบลท่าพลนั้นไม่มีสถานที่ท่องเที่ยวของรัฐที่ให้การลดหย่อนค่าเข้าชมแก่ผู้สูงอายุ และสถานที่ท่องเที่ยวของรัฐอื่นๆ ในจังหวัดเพชรบูรณ์ ก็มีระยะทางที่ห่างไกลจากตำบลท่าพล โดยในปี 2563 มีเพียงโครงการจัดงานมัสการปิดทองรอยพระพุทธรูปจำลองวัดโพธิ์กลาง (เทศบาลตำบลท่าพล, แผนการดำเนินงานประจำปี, 2563) ที่ดำเนินการตามยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาด้านการท่องเที่ยว แผนงานการศาสนาวัฒนธรรมและนันทนาการงานศาสนาวัฒนธรรมท้องถิ่น (งานวิเคราะห์นโยบายและแผน เทศบาลตำบลท่าพล, 2560) เพียงโครงการเดียว จึงอาจทำให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงสิทธิการยกเว้นค่าเข้าชมสถานที่ของรัฐได้น้อยที่สุด

เมื่อวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างกับการเข้าถึงสิทธิของผู้สูงอายุ พบว่า ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน และจำนวนสมาชิกที่อาศัยในครัวเรือนที่ต่างกัน มีการเข้าถึงสิทธิของผู้สูงอายุในภาพรวมแตกต่างกัน

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p=0.000^*$, $p=0.006^*$ และ $p=0.004^*$) ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ศศิพัฒน์ ยอดเพชร และวรรณลักษณ์ เมียนเกิด, 2551) ที่ศึกษาเรื่องการเข้าถึงสิทธิตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ของผู้สูงอายุ ที่พบว่า รายได้และการเป็นสมาชิกกลุ่ม/ชมรม มีความสัมพันธ์กับการรับรู้และการใช้บริการ ในขณะที่เพศ อายุ สถานภาพสมรส และอาชีพที่แตกต่างกันมีการเข้าถึงสิทธิของผู้สูงอายุในภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p=0.435$, $p=0.228$, $p=0.407$ และ $p=0.720$) ตามลำดับ ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องปัญหาและความต้องการบริการจากชุมชนของผู้สูงอายุ ตำบลมารวิชัย อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ของ ปราบธนา ละอองเอี่ยม (2555) ที่พบว่าอายุ และสถานภาพสมรสที่ต่างกันมีการได้รับบริการของผู้สูงอายุในตำบลมารวิชัย ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องการเข้าถึงบริการสุขภาพของผู้สูงอายุ อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ของ อจรรย์ เชิดชู (2561) ที่พบว่า เพศและอายุมีความสัมพันธ์กับระดับการเข้ารับบริการสุขภาพตามชุดสิทธิประโยชน์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการเข้าถึงสิทธิของผู้สูงอายุ

กลุ่มตัวอย่างมีปัญหาและอุปสรรคในการเข้าถึงสิทธิของผู้สูงอายุในภาพรวมในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีปัญหาด้านองค์กร/หน่วยงานภาครัฐมากที่สุด รองลงมา

ปัญหาด้านการรับรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสาร และมีปัญหาด้านเศรษฐกิจน้อยที่สุด เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้าน ผลปรากฏดังนี้

ปัญหาด้านองค์กร/หน่วยงานภาครัฐ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีปัญหาหน่วยงานที่ให้บริการผู้สูงอายุมีขั้นตอนวิธีการหรือกฎเกณฑ์การให้บริการที่มากจนเกินไปมากที่สุด รองลงมามีปัญหาบุคลากรที่ให้บริการในหน่วยงานขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิสวัสดิการของผู้สูงอายุ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องการเข้าถึงและความพึงพอใจต่อบริการตามสิทธิผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553 ของกรมกิจการผู้สูงอายุ (2559) ที่พบว่า ปัญหาและอุปสรรคของการใช้บริการของผู้สูงอายุเกิดจากปัญหาการจัดบริการของหน่วยงานภาครัฐ เช่น ไม่มีการปิดประกาศสิทธิ หรือประกาศมีขนาดและสีของตัวอักษรไม่เหมาะสม เจื่อนไซในการลดหย่อนค่าบริการไม่ครอบคลุม ขั้นตอนการใช้สิทธิมีความซับซ้อนและยุ่งยาก และบุคลากรภาครัฐปฏิเสธการให้บริการ หรือไม่เต็มใจให้บริการ ซึ่งข้อจำกัดของหน่วยงานและองค์กรภาครัฐที่พบจากการศึกษาวิจัยฉบับนี้ สามารถดำเนินการแก้ไขได้โดยอาศัยการบูรณาการความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายเข้ามาเติมเต็มในจุดที่องค์กรขาด โดยอาศัยการขับเคลื่อนผ่านมาตรการขับเคลื่อนระเบียบวาระแห่งชาติ เรื่องผู้สูงอายุ 6S 4C (6 Sustainable 4 Change) กรมกิจการผู้สูงอายุ (2562) เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุและคนทุกวัย และเพื่อยกระดับขีดความสามารถสู่การบริหารจัดการภาครัฐ

ปัญหาด้านการรับรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสาร พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีปัญหาการไม่รู้หนังสือ (ไม่สามารถอ่านหรือเขียนเอกสารต่างๆ) ส่งผลกระทบต่อการเข้าถึงสิทธิของผู้สูงอายุมากที่สุด รองลงมามีปัญหาการไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิและสวัสดิการของผู้สูงอายุส่งผลกระทบต่อการเข้าถึงสิทธิของผู้สูงอายุ และมีปัญหาการไม่ทราบสถานที่ให้บริการของหน่วยงานภาครัฐ ส่งผลกระทบต่อการเข้าถึงสิทธิของผู้สูงอายุ น้อยที่สุด สอดคล้องกับผลการศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่ทำให้ผู้สูงอายุไม่สามารถเข้าใช้บริการในทัศนะของ ศศิพัฒน์ ยอดเพชร และวรรณลักษณ์ เมียนเกิด (2551) ที่กล่าวว่า ผู้สูงอายุมีปัญหาการรับรู้และความเข้าใจต่อข้อมูลข่าวสารต่างๆ ที่เกี่ยวกับการจัดบริการสำหรับผู้สูงอายุ และการทำความเข้าใจในการใช้บริการ ซึ่งประเด็นปัญหาที่สำคัญ คือ การรับรู้ข่าวสาร และการจัดบริการที่ไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ เนื่องจากช่องทางการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการเข้าถึงสิทธิมีน้อยเกินไป ทำให้ผู้สูงอายุไม่ทราบข่าว หรือการประชาสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้อง จึงทำให้เป็นอุปสรรคในการเข้าถึงบริการ

ปัญหาด้านสุขภาพ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีปัญหาด้านการได้ยิน เช่น หูอื้อหรือหูตึง ทำให้ไม่สามารถสื่อสารกับผู้อื่นได้ ซึ่งส่งผลต่อการรับรู้รายละเอียดหรือการรับรู้ข่าวสารต่างๆ ส่งผลกระทบต่อการเข้าถึงสิทธิของผู้สูงอายุมากที่สุด รองลงมามีปัญหาด้านการมองเห็น เช่น ต้อกระจก ต้อหิน จอประสาทตาเสื่อม ทำให้เกิดปัญหาการมองเห็นลดลง ส่งผลกระทบต่อเข้าถึงสิทธิของผู้สูงอายุ และมีปัญหาอาการเจ็บป่วยและโรคประจำตัวเช่น

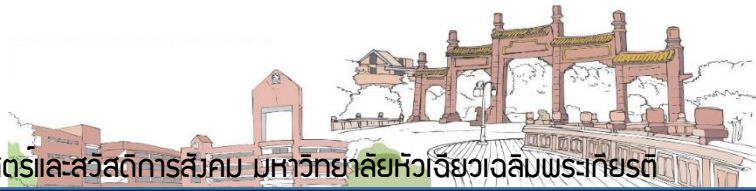
โรคเบาหวาน ความดัน ภาวะกระดูกพรุน ข้อเสื่อม กล้ามเนื้อลีบลง แขนขาอ่อนแรง และการกลั่นกรอง ขับถ่ายไม่อยู่ ส่งผลกระทบต่อการเข้าถึงสิทธิของผู้สูงอายุวัยที่น้อยที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย (Biological Change) ที่ อิตารัตน์ มิ่งสมร (2561) ได้กล่าวถึงเอาไว้ว่า ระบบต่าง ๆ ของร่างกายผู้สูงอายุทำงานได้ลดลง ส่งผลให้ร่างกายเสื่อมถอยลง และสอดคล้องกับข้อมูลสถานะสุขภาพผู้สูงอายุในงานวิจัยของ อารีย์ เชิดชู (2561) ที่กล่าวว่า ผู้สูงอายุไทยมีปัญหาด้านสุขภาพจากโรคเบาหวาน และความดันเลือดสูงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่วนความสามารถในการมองเห็น ได้ยิน และเคี้ยวอาหาร ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญหนึ่งที่ทำให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีนั้น มักถดถอยไปตามอายุที่เพิ่มขึ้น

ปัญหาด้านครอบครัว/ผู้ดูแล พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีปัญหาครอบครัว/ผู้ดูแลไม่มีความรู้ความเข้าใจในด้านสิทธิของผู้สูงอายุจึงไม่สามารถถ่ายทอดให้ท่านเข้าถึงสิทธิของผู้สูงอายุได้มากที่สุด และครอบครัว/ผู้ดูแลไม่ทราบข้อมูลข่าวสารบริการสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุวัยที่น้อยที่สุด การที่กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะพึ่งพิง ซึ่งส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับบุตร/หลาน และมีบุตร/หลานเป็นผู้ดูแลชีวิตความเป็นอยู่ และการติดต่อหน่วยงานภาครัฐ เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายเข้าถึงสิทธิประโยชน์ หากบุตร/หลาน หรือครอบครัวผู้สูงอายุขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิที่ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงได้ ก็จะเป็นอุปสรรคในการเข้าถึงสิทธิของผู้สูงอายุ ซึ่งหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการส่งเสริมและจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุซึ่งในงานวิจัยฉบับนี้ คือ เทศบาลตำบลท่า

พล จึงมีบทบาทในการส่งเสริมให้ครอบครัวและผู้ดูแลผู้สูงอายุมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะและสิทธิสำหรับผู้สูงอายุ โดยทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายในพื้นที่ที่มีภารกิจในการส่งเสริมความรู้ให้ประชาชนตระหนักและเตรียมความพร้อมสู่สังคมผู้สูงอายุในทุกมิติ

ปัญหาด้านเศรษฐกิจ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีปัญหาการมีรายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพจนเกิดปัญหาหนี้สิน ส่งผลต่อการเข้าถึงสิทธิของผู้สูงอายุมากที่สุด รองลงมามีปัญหาไม่สามารถออกไปประกอบอาชีพเป็นเพราะการเข้าไม่ถึงสิทธิของผู้สูงอายุ ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลจากรายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทยปี พ.ศ. 2559 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2561 อ้างถึงใน อารีย์ เชิดชู, 2561) ที่พบว่า ในปี พ.ศ. 2558 มีผู้สูงอายุมากถึงหนึ่งในสาม (ร้อยละ 34.3) มีรายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจน กล่าวคือผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่า 2,647 บาทต่อคนต่อเดือน หรือ 31,764 บาทต่อคนต่อปี แสดงให้เห็นว่าผู้สูงอายุมีปัญหาเรื่องทางเศรษฐกิจจากการที่รายได้ไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายในการดำรงชีวิต ซึ่งอาจส่งผลต่อการเข้าถึงสิทธิ หรือบริการทางสังคมต่างๆ ได้

เมื่อวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างกับปัญหาและอุปสรรคในการเข้าถึงสิทธิของผู้สูงอายุ พบว่า อาชีพที่แตกต่างกันมี ปัญหาและอุปสรรคในการเข้าถึงสิทธิของผู้สูงอายุในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p=0.028^*$) ในขณะที่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน และจำนวนสมาชิกที่อาศัยในครัวเรือนที่ต่างกัน

มีปัญหาและอุปสรรคในการเข้าถึงสิทธิของผู้สูงอายุ ในภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p=0.931$, $p=0.165$, $p=0.082$, $p=0.354$, $p=0.089$ และ $p=0.091$) ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องปัญหาและความต้องการบริการจากชุมชนของผู้สูงอายุ ตำบลมารวิชัย อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ของ ปรรณาละออเอี่ยม (2555) ที่พบว่า เพศ สถานภาพสมรส และสมาชิกในครอบครัวแตกต่างกันมีปัญหาของผู้สูงอายุในตำบลมารวิชัยในภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องความต้องการบริการด้านสุขภาพและบริการด้านสังคมของผู้สูงอายุในชุมชนเมืองในพื้นที่ของศูนย์บริการสาธารณสุข 14 แก้ว สีบุญเรือง สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร ของ ขนิษฐา ศุภศรี (2557) ที่พบว่า เพศที่แตกต่างกันมีปัญหาและอุปสรรคในการเข้าถึงบริการของผู้สูงอายุที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรกำหนดนโยบาย จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี และขอ

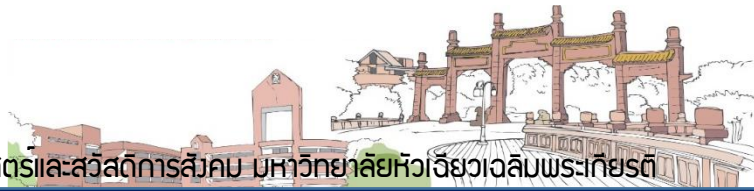
งบประมาณสนับสนุนสวัสดิการด้านอื่นๆ สำหรับผู้สูงอายุในพื้นที่ เพื่อกระจายและส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิประโยชน์ของผู้สูงอายุ ประกอบกับการบูรณาการความร่วมมือด้านข้อมูลระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำข้อมูลรายครัวเรือนมาใช้ประโยชน์ในการจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุ และใช้มาตรการ 6S 4C มาเป็นกรอบและแนวทางในการพัฒนางานด้านผู้สูงอายุ

ข้อเสนอแนะระดับปฏิบัติการ

บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของหน่วยงาน สิทธิประโยชน์ของผู้สูงอายุตามที่กฎหมายกำหนด และจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ผู้สูงอายุในชุมชน โดยอาศัยเครือข่ายในชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมและสนับสนุนสวัสดิการผู้สูงอายุ เช่น ให้ผู้นำชุมชนประชาสัมพันธ์สิทธิผู้สูงอายุผ่านเสียงตามสายภายในชุมชน เป็นต้น นอกจากนี้ ยังควรมีการสำรวจปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุในพื้นที่รับผิดชอบ เพื่อให้สามารถจัดสวัสดิการผู้สูงอายุในข้อจำกัดด้านงบประมาณได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

บรรณานุกรม

กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2559). การเข้าถึงและความพึงพอใจต่อบริการตามสิทธิผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553. สืบค้นเมื่อวันที่ 16 ตุลาคม 2563, จาก https://www.dop.go.th/download/knowledge/knowledge_th_20162508151939_1.pdf

กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2562). *มาตรการขับเคลื่อนระเบียบวาระแห่งชาติ เรื่อง สังคมสูงอายุ (ฉบับปรับปรุง)*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง.

ชนิษฐา ศุภศรี. (2557). ความต้องการบริการด้านสุขภาพและบริการด้านสังคมของผู้สูงอายุในชุมชนเมืองในพื้นที่ของศูนย์บริการสาธารณสุข 14 แก้ว สืบญะเรื่อง สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร. (สารนิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เทศบาลตำบลท่าพล. (2563). *แผนการดำเนินงานประจำปี พ.ศ. 2563*. สืบค้นเมื่อวันที่ 7 สิงหาคม 2563, จาก <https://www.thaphon.go.th/post/000000112-a57cb32c70989824fe9062adc4a177f4.pdf>

จิตรรัตน์ มิ่งสมร. (2561). *ปัญหาสุขภาพที่พบบ่อยในผู้สูงอายุ*. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 กันยายน 2563, จาก <https://www.thaihealth.or.th/Content/41684->

ปรารธนา ละออเอี่ยม. (2555). ปัญหาและความต้องการบริการจากชุมชนของผู้สูงอายุ ตำบลมารวิชัย อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. (สารนิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

งานวิเคราะห์นโยบายและแผน เทศบาลตำบลท่าพล. (2560). *แผนพัฒนาท้องถิ่น พ.ศ.2561-2565*. เพชรบูรณ์: เทศบาลตำบลท่าพล.

พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546. (2546, 31 ธันวาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 120 ตอนที่ 130 ก. หน้า 1-8.

พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553. (2553, 15 กันยายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 127 ตอนที่ 56 ก. หน้า 1-3.

พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2560. (2560, 27 ธันวาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 134 ตอนที่ 131 ก. หน้า 36-39.

มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. (2559). *สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2559*. พิมพ์ครั้งที่1. นครปฐม: พรินเทอรี่.

ศศิพัฒน์ ยอดเพชร และวรรณลักษณ์ เมียนเกิด. (2551). *การเข้าถึงสิทธิตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ของผู้สูงอายุ*. กรุงเทพฯ : มิสเตอร์ก็อปปี.

สำนักทะเบียนเทศบาลตำบลท่าพล. (2563). *สถิติประชากร แยกรายละเอียด*. เพชรบูรณ์: สำนักทะเบียนเทศบาล ตำบลท่าพล.

สุตราตัน สุดสมบูรณ์. (2559). บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดูแลผู้สูงอายุไทย. *วารสารเทคโนโลยีภาคใต้*, 9(1), 121-128.

สมคิด สีสลธิ์. (2546). ความสัมพันธ์ระหว่างดัชนีมวลกาย การปฏิบัติตนในชีวิตประจำวัน การเข้าถึงบริการสุขภาพ การสนับสนุนทางสังคมกับภาวะสุขภาพและระดับน้ำตาลในเลือดของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่สอง. (วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). การคาดประมาณประชากรของในประเทศไทย

พ.ศ. 2553-2583 (ฉบับปรับปรุง) (พิมพ์ครั้งที่1). กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

อาจารย์ เชิดชู. (2561). การเข้าถึงบริการสุขภาพของผู้สูงอายุ อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.

(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อารีย์ เสนาชัย. (2559). การเปลี่ยนแปลงของผู้สูงอายุ. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 กันยายน 2563, จาก

<https://www.gotoknow.org/posts/32432>

อุบลพันธ์ วัฒนา. (2547). การเข้าถึงบริการตามหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงพยาบาลสังกัด

กระทรวงสาธารณสุข ในจังหวัดนครนายก พ.ศ. 2546. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ:

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

United Nations, ESCAP. (1995). Population Ageing and Development. *In Asian Population Studies Series, 140(1):20-22.*

United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division. (2016). *World Population prospect: The 2015 Revision*. United Nations: Department of Economic and Social Affairs.